

'ארסיה' (Arsia) – הפלגה שלישית

ערך: יהודה בן-צור

הפלגה שלישית – הגעה ארצה ב- 18.2.49.
המלווים: אוסי רביד ו'הגדעוני', יהודה לימוני.
הרכב המטען: מטוסים מדגם Spitfire ['יורקים'].

במכתב מה-6.9.48 מודיע ספיר, מרכז הרכש באירופה, לאשכול: "...החווה על ה-50 'יורקים' [עם הצ'כים] נחתם סופית. מקווים להוציאם בזמן הקרוב ביותר"¹. כעבור 10 ימים, ב-16.9.49 דווח פליקס דורון, יד ימינו של אהוד אבריאל בפראג, לספיר: 'היורקים' הראשונים יצאו בשבת או יום ראשון. העיכוב הוא טכני גרידא בקשר עם הסכם המכס. הוא מקבל בשביל כל הכלים [המטוסים] 10,000 [כדורים] 20 מ"מ, עם תקווה לעוד 10,000... [באותה שיחה חזר ספיר על הודעתו] לא לקנות יותר מ-50 'יורקים'. ניסיונות להוביל את המטען ארצה בחודשי נובמבר-דצמבר 1948 נכשלו בשל בחירת ספינות בלתי-מתאימות וכן בשל קשיים כספיים ופוליטיים ביוגוסלביה וצ'כוסלובקיה.

ב-25.1.49, לאחר הכישלון להעמיס את 'היורקים' בספינה קודמת, 'טיבולי', דווח ספיר מז'נבה לשאול אביגור בארץ: "להובלת ששה עשר 'היורקים' הנמצאים ב'יורם' [יוגוסלביה] נשתמש ב'ארסיה' וב'שיאו'. לשניהם פתחים מתאימים. בינתיים קפצה עלינו צרה חדשה, אי-אפשר לגשת למקום באשר נמצאים שם 'מגדליים' [כלי שייט בריטיים]. יש תקווה כי בימים הקרובים הם יעזבו ואז נוכל להטעין את 'היורקים'. [בהמשך היום כתב ספיר]: "הפצצות והתחמושת הנמצאות מזמן ב'יורם' נוכל אולי להטעין על שני הכלים [שיעו] ו'ארסיה' שיטעינו את 'היורקים'. לאחר שנוציא את 'היורקים'... נבקש שיעבירו 14 'היורקים' הנותרים ב'עופרי' [מעסקת ה-50 מטוסים שנרכשו מצ'כיה] ל'יורם'. באותו יום, 25.1, טלפן ספיר לשייקה, "האיש שלנו" ביוגוסלביה: 'השיעו' יוכל לקחת גם 4 ארגזים. שני הכלים יוכלו לבוא בבת אחת כאשר ירשה. שייקה: מסכים לסידור זה. שיעמדו שניהם בבארי ויחכו [לאישורו]"².

ב-30.1.49 טלפן אליעזר שושני, נציג מערכת הביטחון באיטליה, לספיר: "השיאו' ו'הארסיה' היום או מחר יגיעו לבארי. דורשים תשובה אם לצאת לשייקה". למחרת היום, ב-31.1.49, אמורים היו 'ארסיה' ו'שיעו' להגיע לספליט ע"מ לקבל נווט לשיבניק. ב-2.2.49 דווח לספיר: "כלי אחד כבר הגיע לשייקה". ב-4.2.49 בערב דווח אברהם³, ראש קהילת זגרב, שסייע לשייקה, למטה בז'נבה: 'ארסיה' הגיעה. מזג האוויר רע מאוד ואין אפשרות להתחיל בהטענה. יתחילו אולי מחר בבקר. שייקה בבודפשט. מדדו את הכלי ומצאו שיכנסו רק 6 ארגזים. דרשתי שיזהרו, אולם יכניסו המקסימום. לפי ידיעותינו יכנסו 10 ארגזים". באותו יום הבריק פליקס לספיר: "נחוץ באופן דחוף הסכום של \$ 135,000 [בכדי שנוכל להוציא 'היורקים' אשר ישנם עוד ב'עופרי']"⁴.

ב-7.2.49 דווח שייקה למטה בז'נבה: "נשאר בזגרב... את הכלי הראשון מטענים. לא רוצה לגמור את הטענת הכלי הראשון כיון שאם תיגמר ההטענה לפני הגיע 'שיאו' יצטרך להחזיר המנוף [הצף] ל'יורמים' וקשה יהיה לקבלו חזרה בתקופה קצרה. טלפן לנמל [שיבניק] והבטיח לתת תשובה עד שעה שלוש. מבקש שנתקשר מיד עם אליעזר [שושני] ונודיע מה עם הכלי [שיאו]". למחרת היום דווח שייקה לרלף: "יש תקווה [ששני הכלים] ייקחו כמעט הכול. הכלי השני [שיאו] הגיע הבוקר. ישימו גם יתרת 'האיריס' [הספינה, שחודשיים קודם

¹ חט' 15 מיכל 168 תיק 7, אי"ט.

² חט' 15 מיכל 167 תיק 9 מסמך 17, אי"ט. א"צ, 633/56, 189.

³ ביוני 1948 הכרתיו אישית בזגרב, בעת נסיעתי מבלגרד לשיבניק.

⁴ מברק מס' 63 מה-4.2.49, א"צ.

לכן לקחה רק 250 טון מתוך 550] והגנראטורים... 100 טון טבק ישימו ככיסוי. [שני] הכלים יצאו כנראה מחרתיים [10.2]. לאחר שלושה ימים, ב-11.2, דווח שייקה לספיר:

" 'ארסיה' הפליגה הבקר בשעה שש. מובילה:
1. 10 'יורקים'.

2. 'היורק' שניזוק [בעת הניסיון להטיסו ארצה].

3. חלק מיתרת 250 הטון של 'אתי' [רכש אבריאל, ש'איריס' הותירה אחריה].

4. זוהרים.

5. ששה קרונות טבק, מטען הכיסוי, אשר חלקו מיועד ל'שיאו'.

מיד לאחר מכן העביר ספיר את המידע לשאול.

למחרת היום, ב-12.2.49 הודיע שושני לספיר: "שתי הספינות של שייקה יצאו". 'ארסיה' הפליגה ב-11.2 ו'שיאו' יצאה למחרת בבקר ב-12.2. לאחר צאתה שיגר ספיר מברק נוסף: "... 'ב'ארסיה' וב'שיאו' נמצאים נוסף על הנ"ל:

1. 918 ארגזים המכילים 1,257.000 'מסמרים' [כדורי] 7.92 מ"מ, יתרת המשלוח

של 'איריס'.

2. 2,272 'ביצים' [פצצות אוויר] 25 פאונדר ו-50 פ.

3. 100 ארגזי 'ביצים' 100 פ.

4. יתרת 'מסמרים' 13 מ"מ ו-20 מ"מ שנשארו ב'יורם' לאחר משלוח 'האיריס'.

5. 1,400.000 'מסמרים' 7.92 מ"מ זוהרים.

6. עשרה גנראטורים.

לאחר קבלת שני הכלים, תמצאו לנו כמויות של כול הסחורה שבכלים הנ"ל וגם של 'האיריס' ולפי זה נבדוק אם כל הכמויות שנשלחו בזמנו מ'עופרי' ל'יורם' הגיעו אליכם"⁵.

ב-13.2.49 דווח שייקה לספיר: "חושב להתחיל להזיז את הכלים ['היורקים'] הנמצאים עדיין בצ'כיה] ב-20/2. להשתדל כי כולם בבת אחת. שני הכלים [האוניות] ישר. יחס 'יורם' השתנה לטובה. קיבל רשות לעליית יהודי 'יורם' כ-5000 [איש]". שייקה מתייחס להפלגה הבאה, הרביעית, שתיערך במרץ 1949.

'ארסיה' הגיעה ארצה ב-18.2.49 ו'שיעו' הגיעה למחרת היום. שתיהן הביאו חלק מ'היורקים' ש'המתינו' ביוגוסלביה. ב-16.2.49 רשם אליעזר שושני מזכר על פעילות אוניות הרכש במימי איטליה: "2 הכלים ['ארסיה' ו'שיאו'] יחזרו [בשובם מהארץ] לבארי ע"מ לקחת דלק"⁶. ב-22.2.49 דווח לרלף קוקס, קרוב לוודאי נציג חיל האוויר בז'נבה⁷: "קיבלו אתמול את רישיון היצוא [מצ'כיה] ל-14 'היורקים' [האחרונים]. הזמינו הקרונות ובעוד יומיים שלושה יצאו הארגזים. ביקשתיו להודיע לשייקה על כך ש'ארסיה' יצאה [מחיפה] ל'ליאונרד' [איטליה] ב-21.2 ו'שיאו' הגיעה [לחיפה] ב-20.2. שני הכלים יחזרו ל'ליאונרד' ומשם ילכו ל'יורם'."

⁵ מברק מס' צ"ט מה-12.2.49, א"צ.

⁶ מזכר בכתב יד, כנראה של אליעזר שושני, נציג משה"ב באיטליה, א"צ.

⁷ ב-30.1.49 הבריק חי, ח"א, לספיר: "מעוניינים לדעת כמה [כסף] קיבל רלף קוקס החל מה-13/7/48 עד היום". מברק מס' 466, א"צ.